

Nr 1 1967

Årgång 19

Pris 1:—

vi kvinnor

JULBASAR

En julbasar som framförallt blev en ljus och glad fest för barnen hade SKV-avdelningarna i Storstockholm anordnat den 4 december i ungdomsrådets trivsamma lokaler vid Karlbergsvägen. Adressen var välfunnen: familjerna kom direkt från julsmygningen i centrum med sina småttingar som fick en första kontakt med julen när de kom in i lokalerna där ljusen glimmade och själveste Lucia med tärnor och stjärngossar skred fram. Lucia själv var av längden att döma ännu inte i tonåren och minsta stjärngossen, som bildade svans i det förtjusande tåget var säkert inte en dag över tre år.

Spanska barn som var med i tåget sjöng sedan från scenen några svenska sånger och hon som samlat och instrueret denna förtjusande barnskara, Eva Danielsson, lät också höra sin granna sopran i några sånger.

Där var både fiskdamm och saft och kakor kring dukade bord och en yster ringdans ur rum i rum, precis som på en riktig julfest. Och den ekonomiska behållningen av basaren — 1150 kronor — gick direkt till SKV:s förbundskassa, vilket vi härmed på det varmaste tackar för. Att det trots gratis traktering för barnen blev en så vacker behållning skylles inte bara att den vuxna publiken var talrik utan också och främst att våra medlemmar ute i avdelningarna skänkt det mesta som åtgick till festen. Tack ska ni ha!

Valborg Svensson

I stället för...

Om ni i stället för en blomma eller en bok vill ge en slant till Vietnam så kan ni från SKV:s expedition rekvirera kort för att ange detta.

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

Svenska kvinnors vänsterförbund har i korthet följande historia. 1914 bildades föreningen Frisinnade kvinnor under parollen: Mot krigspsykos, för demokrati och för kvinnornas likställighet. År 1921 ändrades namnet till Frisinnade kvinnors riksförbund inför de större uppgifter som följde med kvinnornas nyvunna rösträtt. År 1931 utvidgades förbundet så att ett samarbete blev möjligt mellan alla kvinnor som önskade en samhällsutveckling i vänsterriktning. Då fick förbundet sitt nuvarande namn.

Det heter i SKV:s stadgar: — — Förbundet "har till mål att arbeta för en upplyst och ansvarskännande demokrati, förverkligad i folkmedvetande och folkkupfattning, i lagstiftning och samfundsliv.

Förbundet vill verka för fullständig likställdhet mellan kvinnor och män och för kvinnornas deltagande i full utsträckning på alla områden av det ekonomiska sociala och politiska livet; för erkännande av och respekt för kvinnornas värdighet i familj och samhälle.

Förbundet vill verka för samarbete mellan kvinnor i alla länder och med all kraft deltaga i strävandena att uppnå och befästa en varaktig fred, allt framtidens grundval. — —"

År 1945 i december bildades Paris Kvinnornas demokratiska världsförbund (KDV). Dess arbetsuppgift är — kort uttryckt — en grundmurad och varaktig fred med kvinnornas hjälp för barnens skull.

År 1946 anslöts Svenska kvinnors vänsterförbund till KDV.

Tjugo år senare hade KDV affilierade organisationer i 72 länder och kontakt med grupper av kvinnor i inalles 113 länder. Medlemsantalet beräknas till 200 miljoner.

SVENSKA KVINNORS VÄNSTERFÖRBUND

En femtioårsberättelse av Andrea Andreen

Dr Gunhild Rossander skrev nyss i ett brev till förf.:
"Din krönika har givit mig en idéhistorisk överblick av epoken från första världskriget..."

De vackra porträtten av några av de ledande kvinnorna slutar med Ada Nilssons blida och visa leende som ger lisa åt hjärtstinget vid första anblicken av gammalmorahucket.

I Elin Wägners markanta formuleringar framstår hon livslevande. När hennes stämma tystnat i din redogörelse har man henne ändå kvar i dessa hennes uttalanden..."

Boken kan rekquireras från SKV, Norrtullsgatan 5 1/2 tr, Stockholm Va.

vi kvinnor

Nummer 1 1967 — 19:e årg

Ansvarig utgivare:
VALBORG SVENSSON

Redaktionskommitté:
ANDREA ANDREEN
BIRGIT JANSSON
GUNHILD TEGEN
BIRGIT ÖHRN

Annonser: BIRGIT VINNÄ, Gimå-
gat. 40, Johanneshov. Tel. 48 59 70

☆

Utkommer 1967 med åtta nummer
Prenumerationspris per år 8 kr.

☆

Postgiro 5 13 23 — Norrtulls-
gatan 5, 1/2 tr., Stockholm Va

SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB, Borås 1967

Ur innehållet:	sid:
Rut Adler skriver till presidenter	3
Röster om Nelly Sachs	4
Nell av Gunhild Tegen	6
Mormödrar behövs av Tisbe	9
Madame Soong Ching-ling av Han Suyin	10
Barnkonferensens appell om Vietnam ..	14
Möten i Europa	16
Kåseri	19
Mänskliga rättigheter åt Vietnam	20

OMSLAGSBILDEN:

Nelly Sachs,

Nobelpristagare i litteratur 1966

TV - Radio - Transistor

alltid ett fynd hos

International
teve

Blekingegatan 6, Sthlm. Tel. 40 96 11

vi kvinnor 20 år

Det är visserligen riktigt som det står på omslaget till detta januarinumner att 1967 är vår nittonde årgång. Men det är också sant att Svenska kvinnors vänsterförbund i januari 1947 började ge ut ett litet medlemsblad som sedan utvecklats till tidningen "Vi Kvinnor".

I januari 1947 skrev Elisabeth Tamm:

"Detta lilla medlemsblad skall en dag — hoppas vi — bli en tidning. Vi behöver en tidning.

Därför att tryckfriheten i tillämpningen ger utrymme åt partipressen, ej åt enskilda åsikter!

Därför att en övergångstid som avgör framtiden nu alldeles särskilt gäller livet, krig eller fred!

Därför att halva mänskligheten, kvinnorna, oaktat rösträtten ej kan genomföra medbestämmanderätten om samhället utan ett organ som uttrycker dess vilja!"

Så långsamt går utvecklingen på vissa områden att dessa ord är lika tillämpliga i dag som för tjugo år sen.

Men frågan är ändå: behövs just **vi**? Finns

det inte nu andra svenskspråkiga tidningar som lika bra som vi kämpar för våra tre programpunkter: freden, kvinnornas fulla samhällsinsats och barnens väl?

Jo, det finns det men vår är den enda som ägnar sig åt alla dessa tre mål.

Ett annat skäl som gör oss nödvändiga är vår internationella anknytning. Svenska kvinnors vänsterförbund tillhör KDV som har samma uppgifter på sitt program. KDV är den ojämförligt största och aktiva av alla kvinnoorganisationer, den enda med dessa tre programpunkter. Den når alla världsdelar — nästan alla länder.

Av dessa orsaker anser vi att vår tidning behövs. Vi ämnar göra vårt yttersta för att "Vi Kvinnor" under 1967 skall vara läsvärd, få flera läsare och komma ut på rätt dag med nio nummer, därav ett dubbelnummer till jul.

Vi önskar alla våra läsare ett bättre år för mänskligheten — särskilt för kvinnor och barn — än det gångna varit.

Gott nytt år 1967!

Red.

Rut Adler skriver till presidenter

Vi återger nedan — i svensk översättning av författarinnan — det brev hon skrev till general de Gaulle den 6 oktober 1966:

Herr President General Charles de Gaulle.

Tillåt mig, herr President, att trots min ringa kunskap i edert beundransvärda språk, försöka uttrycka min stora uppskattning av er internationella politik. Jag tänker speciellt på er politik beträffande USA:s avskyvärda, grymma och omänskliga aggression i Vietnam.

Jag tänker också på era synpunkter vis à vis Europamarknaden eller EEC. Jag fruktar mycket dess övernationella karaktär vilken inte kommer att tillåta små länder som ansluter sig och som ännu är neutrala att behålla sin nationella suveränitet — så nödvändig för deras möjligheter att etablera en fredsförgrund grundad på folkens opinion.

Det är naturligt och logiskt att processen (på initiativ av Bertrand Russel) mot krigsförbrytarna i Vietnamkriget är planerad att äga rum i ert land. Jag tror att den kommer att i hög grad hjälpa rörelsen inom själva Förenta Sta-

terna mot Vietnamkriget och därmed till ett snabbare slut på detta krig.

Det är er politik för världsfreden som kommer mig att tacka er av hela mitt hjärta.

Jag är en sjuttioåttårig svenska vars stora intresse efter två världskrig är problemet att bevara freden men en fred i frihet, broderskap och jämlikhet.

Önskade er god hälsa och all framgång i ert outtröttliga arbete för mänsklighetens väl förblir jag er

Rut Adler

Genom sin sekreterare svarade Presidenten (på sitt officiella brevpapper) den 12 oktober:

Min Fru,

Jag har äran erkänna mottagandet av det brev ni skrivit till General de Gaulle.

Den franska republikens President har ej kunnat undgå att uppskatta det ni där skriver angående Frankrikes internationella politik. Han har gett mig i uppdrag att säga er detta och att tacka er för ert vittnesbörd.

Vördsammast A de Branlycourt

Nedanstående öppna brev sändes i engelsk text till President Lyndon Johnson den 10 november 1966:

Många av oss trodde att Ni, herr President, skulle ha mod att vända om från folkmordspolitiken i Vietnam.

När vi förlorar det hoppet, kommer Ni att vara en död man även om Ni tror att Ni är levande. Ni kommer att förbli en slav även om Ni tror att Ni är en fri man, rent av med anspråk att kämpa för frihet.

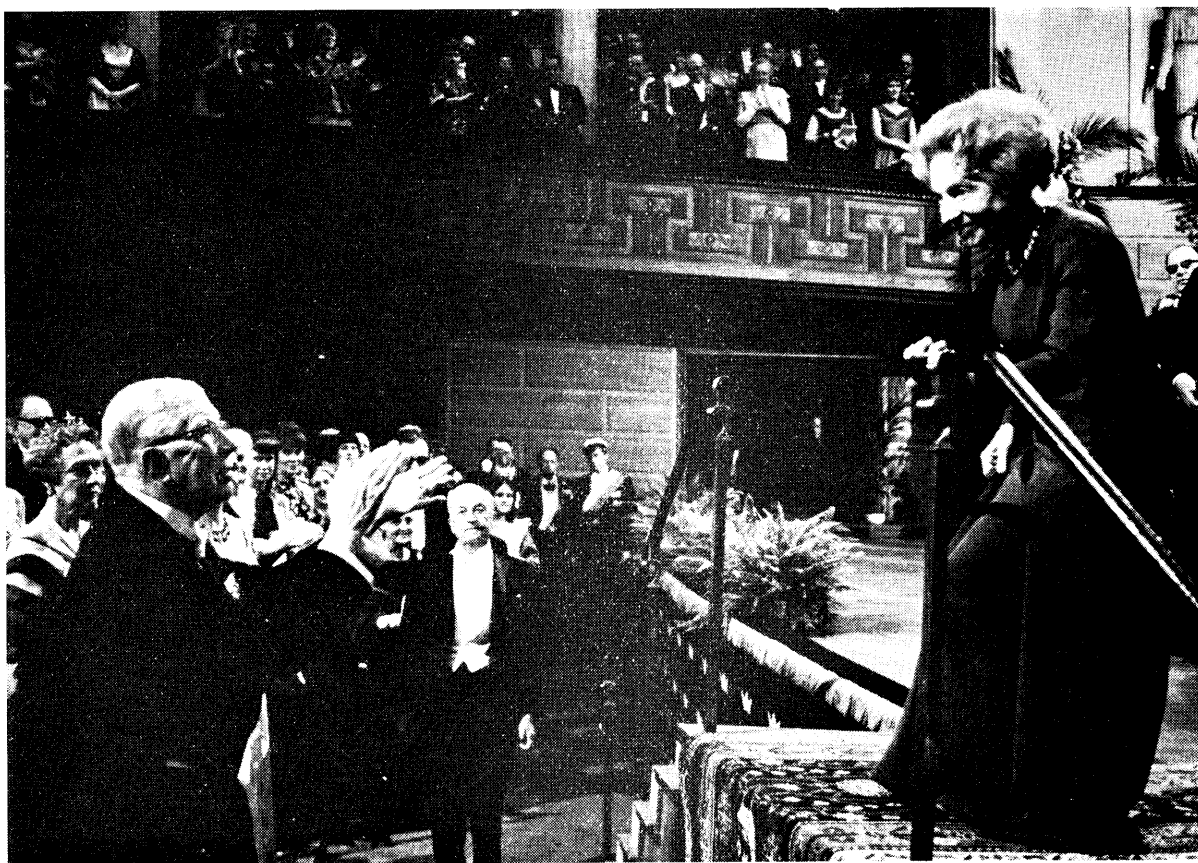
Eder Gud och Edra medhjälpare är Mammon hur många gånger Ni än går till Eder kyrka.

Jag är ledsen för Eder skull emedan Ni hädanefter kommer att se bakom Eder, framför Eder, runt omkring Eder mördade vietnameser, mödrar, fäder, barn, unga flickor, unga män i ändlösa rader och Ni kommer aldrig aldrig att bli fri från deras anklagelser. Och historiens.

Om Ni är en mänsklig varelse, vänd om.

Rut Adler

Copyright Reportagebild, Stockholm

Röster om Nelly Sachs

Dr **Ingvar Andersson** sade vid Nobelfesten:

"Er dikt tillhör litteraturens stora klagosånger, men den smärta ur vilken den föddes är fri från hat. Ni förlämnar människornas lidande ett förklarat uttryck."

☆

Professor **Walter Berendsohn** sade vid den judiska Chanuckafesten den 8 december:

"... Redan 1944 då jag läste ett antal otryckta dikter av Nelly Sachs insåg jag på grund av hennes nyskapande språkbehandling att hon är en högt begåvad lyriker..."

1947 utgavs "I dödens boningar" i 20000 ex. i Östberlin, 1949 utkom "Stjärnförmörkelse" i Amsterdam. 1951 utgav Berendsohn mysteriespelet "Eli" i en subskriberad bibliofilupplaga, han berättar att det tog honom två år att samla erforderligt antal subskriptioner. "Den gången

var gensvaret från den litterära världen inte stort." Han fortsätter:

"Under dessa festdagar måste det dock en gång omtalas hur lång och tung vägen till världsberömmelse var för Nelly Sachs. Hon bodde här i Stockholm med sin gamla sjuka moder under de allra blygsammaste förhållanden och när modern dog länge i djupaste ensamhet. Det som höll henne vid liv var känslan av att inom sig bära ett budskap till människorna vilket ständigt på nytt drev henne att skapa. Hon levde för sitt verk..."

"I Västtyskland var hon tills på hösten 1957, alltså tio år efter den första diktsamlingens publicering, så gott som okänd för den stora allmänheten. Under åren 1957 och 1959 utgavs så de båda diktsamlingarna 'Och ingen vet mer' och 'Flykt och förvandling'. Då hände något över-

raskande och mycket ovanligt. Inte endast ett antal lyhörda tyska kritiker utan samtliga tyska poeter... läste hennes dikter med hänförelse för den nya språkgestaltningens skull och överöste den åldrade diktarinan i Stockholm med sina dikter, med brev och telegram, med blommor och andra gåvor..."

☆

Olof Lagercrantz skriver i den mästerliga och gripande bok, "Den pågående skapelsen" som utkom strax efter Nobelfesten:

"Den sextonde maj 1940 flög Nelly Sachs, då fyrtioåttio år gammal, från Berlin till Stockholm. Hon hade med sig sin sextonioåriga mor Margarethe Sachs... Nelly Sachs lever i Sverige ett flyktingsliv. Hon är en av tidens många jagade..."

"Hon suger som en svamp i sig rapporterna om det judiska folkets olyckor, men länge, länge

danserska

Danserska
brudlikt
ur blind rymd
fångar du
fjärran skapelsedags
spirande längtan –

Med din kropps gator av musik
betar du luften
därborta
där jordklotet
söker en ny ingång
till sin födelse.

Genom
natts lava
likt sakta lossnande
ögonlock
blinkar skapelsevulkanernas
förstlingsskri.

I dina lemmars grenar
bygger aningarna
sina kvittrande reden.

Som en mjölkerska
i skymningen
drar dina fingerspetsar
vid ljusets
förborgade källor
tills du genomstungen av
aftonens vånda
lämnar månen dina ögon
för nattens vaka.

Danserska
krystande föderska
du ensam
bär vid dold navelsträng
i din kropp
tvillingsmycket som Gud ärver
av död och födelse.

Eva-Lisa Lennartssons översättning.
Ur "Flykt och förvandling"

Detalj ur en teckning av Chagall för "Fyra berättelser i Tusen och en natt", 1948.

förmår hon ej ens genom ett ljud
ge uttryck för vad hon upplever.
Det är ur en avgrund av döds-
tystnad hennes dikter stiger
fram . . ."

"I de två första diktsamlingarna är det det dödade judiska folket och den spillra av flyktingar som räddade sig undan kroppslig förintelse som står i centrum . . . Nelly Sachs ser dem som en medsörjande syster och hon ställer varken Gud eller människor till svars för deras lidanden. Hon är helt upptagen att vara med dem som lider . . ."

"Fisken med sitt långa stumma lidande blir för Nelly Sachs symbolen framför andra för martyriet . . ."

"Men all dikt strävar ut ur den miljö den skildrar. Genom det lokala går vägen mot det universella. I Nelly Sachs fall är det dubbelt angeläget att betona att hennes diktning inte blott

är ett monument över judarnas lidande, hur väldigt och värdigt detta lidande än är som tema för dikt . . ."

"Judarna som dör medan 'alla hjälpande änglar hänger med blodiga vingar i tidens taggtråd' är på en gång det judiska folket och en lidande mänsklighet . . ."

"... som lyriker är Nelly Sachs tyska med djupa rötter i den tyska språkmyllan och den tyska kulturen. Djupast sett står hon utanför nationella och lokala kategorier, ty det som främst intresserar henne är allmänmänskliga angelägenheter, som inte påverkas av ras- eller nationsbegrepp . . ."

"Hon är lyckligt produktiv ännu i sin ålderdom och lever därför i ett skapande nu. Det har varit hennes räddning. Hon har levat under terror. Men hon har inte varit rädd för döden . . ."

"Tanken på en individuell fort-

den som sist

Den som sist
här dör
skall bära solens sädeskorn
mellan sina läppar
skall åska genom natten
i förruttnelsens dödskamp.

Alla av blodet
upptända drömmar
skola i en sick-sack-blixt
slå upp ur hans skuldror
stigmatisera den himmelska huden
med kvalets hemlighet.

Emedan Noaks ark färdades
utför stjärnornas banor
skall
den som sist här dör
ha en vattenfylld sko

vari en fisk med sin ryggfenas hemlängtans
segel
den svart bortdroppande tiden
in i dess gudsåker drar.

Erik Lindegrens översättning, citerad och
kommenterad av Olof Lagercrantz i "Den pågående skapelsen"

sättning av livet efter döden är
henne främmande. Vad det är
frågan om är att i lidandet och i
döendet, som är det svåraste li-
dandet, är en hemlighet gömd
vilken bryter dödens udd . . ."

"Det finns varken liv eller död.
De är delar av en ring av evig-
het . . ."

"En gång kommer hennes
plats i världslyriken att vara
självklar. Fiskarnas blödande
gäle, skrev hon i en dikt . . . är
kanske bestämd att fylla ut en
stjärnbild på himlen med sitt ru-
binröda. På lyrikens himmel
kommer stjärnbilden Nelly Sachs
ej att saknas . . ."

Den pågående skapelsen. En studie i Nelly Sachs diktning. Av Olof Lagercrantz. Wahlström & Widstrand, Stockholm 1966. 103 sid. Pris 19: 50.

Flykt och förvandling. Av Nelly Sachs. Ett dikturval redigerat av Erwin Leiser med inledning av Johannes Edfelt. FIB:s lyrikklubb, Stockholm 1966. 80 sid. Pris 9: 50.

NELL

av Gunhild Tegen

– Nell, kommer du inte in? Vad gör du så länge i tamburen?

Det var mammas spröda röst som ryckte ner henne till den vardagliga verkligheten. Hastigt sköt hon brevet om Anneli under byråduken och svarade så stadigt hon kunde: – Jag kommer genast, mamma lilla...

Men ännu ett ögonblick stod hon där framför spegeln och stirrade blint förbi sin bild. Anneli var död. Anneli skulle aldrig komma. Anneli hade räddat mor och henne, men sig själv hade hon inte kunnat rädda!

Hon fick inte säga det här åt mamma, inte än. Mamma var så klen, hon hade sovit så dåligt i natt. Mamma måste skonas...

– Nell, varför kommer du inte?

Nell tog brödpåsen och öppnade dörren,

– Här är jag, Liebchen. Nu skall du strax få frukost.

– Så länge du dröjt, sade mamma litet misslynt. – Jag började bli riktigt orolig.

Då kunde Nell inte hålla sorgen i band längre, hon gick fram till mammas bädd, tog mammas små fina händer i sina och sade: – Mamma, Anneli är död – det låg brev på golvet därute.

Då började mamma gråta. Det lät som när ett barn, ett spädbarn, kvider – det kom i små stötar, barnsligt, rörande. Nell måste trösta henne.

– Gråt inte, Liebchen. Du skall få varm mjölk. Vänta, jag skall ge dig...

Och som alltid uppslöks hon av bestyren omkring mamma, de sysselsatte henne, hindrade henne från att tänka på sig själv, insvepte henne i ett moln, som skilde henne från den högre verklighet, den tragiska upplevelse, som hon innerst längtade efter. Ty hon ville inte skjuta undan sorgen över Anneli, hon ville sitta stilla och skåda in i deras förgångna gemenskap och föreställa sig Annelis sista vandring, hennes heroiska vansinniga underbara försök att komma fram till dem hon älskade...

– Nej, jag kan inte äta nu, smågrät mamma. – Det kan du väl inte begära... När var det vi hade kort från Anneli sist? Var det inte till midsommar? Då var hon i Augsburg. Hur långt hade hon kommit... innan...

– Se här, drick mjölken nu, lilla mamma – det lugnar! Hon hade kommit till Flensburg. Hon dog på ett danskt sjukhus. Det var brev från den danske sjömanspastorn.

– Tack och lov att hon blev omhändertagen av snälla människor, sade mamma lugnare och drack några munnar av mjölken.

Nell gick ut i köket och satte på äggvatten. Frukost, man måste laga frukost även om ens allra bästa vänner var döda. Så länge mamma levde, måste man det... Hon ställde brickan på bordet framför det lilla köksfönstret och bredde en serviett över den. Så blev hon stående och stirrade ut på den trista bakgården. Anneli. Och Peter... Barndomen – ungdomen – det var för alltid förgånget... Snart skulle de alla vara borta... Underligt att det inte gjorde mera ont! Bara ett förlamande vemod, en mild sorgsenhet. Anneli var död – snart skulle de alla vara döda.

Vad skulle de ha tagit sig till om Anneli kommit hit? Var skulle de ha funnit ett rum, en säng åt henne: Deras enkla mat kunde hon ha delat – men i denna miniatyrlägenhet fanns inte en plats för en turistsäng till! Skulle Anneli ha blivit besviken? O nej inte för jordiska ting! Men hon skulle blivit otålig över att de aldrig kunde få tala med varandra ostörda...

Mamma kunde inte vara ensam längre tid än det åtgick att hämta bröd och mjölk från affären. Mamma hade blivit skrämd innan de reste från Berlin, hon hade känt pusten från dödens verkstäder där borta i Polen – i Auschwitz, i Maidanek... hon hade fått brev från Theresienstadt... Vänner och anhöriga hade försvunnit därborta i gaskamrar, i krematorier. Döden och förnedringen sträckte ut sina klor också efter dem, efter de sirliga små kvinnorna – och om inte Anneli hade haft mod och energi nog att rädda dem, hade de för länge sedan varit aska och stoft...

Anneli var stark och modig, hennes blonda ariska huvud hade aldrig hotats av mordängeln som hennes judiska vänner. Skulle hon ha förstått mammas ångests? Skulle hon ha förstått att Nell inte hade hjärta att lämna henne ensam ens för en timme?

Knappast. Ur det längesen förflutna hör hon Annelis klara flickröst: – Sjåpa dig inte, Nell! Du är väl inte rädd?

Det var den gången när de stod vid elefantburen med bröd. Nell vågade inte räkka fram sin bit – hon darrade av fasa för den långa snabeln som sträcktes ut genom gallret och behändigt tog grönsaker ur barnens händer...

Så hade det alltid varit. Anneli kunde aldrig förstå den där darrningen av skräck som kom inifrån ens djupaste mörker. Anneli hade säkert dött modig. Hon hade stått ut med vandringens besvär – ända intill det sista. Nära målet hade han ändå stupat – varför? – Nell, vad du dröjer länge! Det är mammas klagande röst som kommer genom dörrspringan. Vattnet i kastrullen bubblar häftigt, det är snart slut... Hon har glömt att lägga i äggen.

– Jag kommer snart, Liebchen, ropar hon och skjuter undan minnena. Frukostbrickan måste dukas, äggen kokas, kaffet bryggas, mamma serveras. Och sedan måste porslinet diskas, köket städas, rummet luftas, mamma uppmuntras.

Sedan blir det middag, mat måste hämtas och lagas, mamma måste ha dietmat, det tar tid för den som är ovan. Och sedan återigen disk och städning. Och så kanske någon timmes skrivning, renskrivning på maskin, om mamma står ut med klapprandet idag.

Så blir det mörkt, mamma görs i ordning för natten, hon får sitt silverté och sin sängvärmare. Hon är så trött, så trött... Om det vill sig väl somnar hon ifrån alla sina bekymmer därborta i sitt hörn – och Nell är ensam med sig själv. Hon kan tänka.

Så underligt att man inte kan tänka när en annan människa är vaken i rummet! Inte ens om denna andra människa är ens käraste på jorden, mamma, lilla älskade mamma! Det måste vara stillhet och tomhet för att tankarna skall våga sig fram. När de stöter emot en annan människas bestämda sfär, rubbas de och råkar i oordning. De är inte starka nog att tränga undan hinder, de är ömtåliga, skygga. Om man ständigt rör i den mättade lösningen fälls inga kristaller ut. Kristallerna behöver stillhet...

Nu är den kostbara stund kommen då stillheten står som ett skyddande valv över tankarnas verkstad. Genom mörkret susar mammas lugna andetag, hon sover i rummets mörkaste vrå, man ser bara de suddiga konturerna av det pösiga duntäcket orörligt och stilla som ett berg.

Nell ligger på sin smala järnsäng på den tunna dynan. De långa svarta flätorna har hon lagt i kors under hakan och runt om halsen – det värmer så skönt och det är som en magisk cirkel, ett skydd, en inhägnad.

Och hon behöver flätornas skydd — i kväll mer än någonsin. Först nu i mörker och tystnad får hennes tankar gå ut att söka Anneli, nu, nu får bilderna stiga fram och berätta vad som skett, nu, först nu får sorgen komma och tårarna. Nu är den ensamma, enskilda stunden kommen då man får leva sitt eget liv — i mörkret...

Och hon ser vännen på hennes vandring, bilderna stiger fram klara och grymma. Hur djupt in i mörken ensam och upprörd måste inte den nyktra kloka Anneli ha varit innan hon gav sig ut på vandring genom det kaotiska landet! Hur stark hennes längtan efter vännen i fjärran land...

Där ligger vägen hårt stålgrå i det blågröna landskapet. Små svarta ondsinta myror krälar fram i en aldrig sinande ström... Där lyser en gyllene punkt på det mörke stålbandet — det är hon... ensam... mitt ibland de svarta giftiga myrorna...

Hett rinner tårarna ned över Nells tinningar, ned i håret, ned på kudden. Hon följer sin vän på hennes vandring, hon klappar på dörrar, hon förnedrar sig med att fråga, tigga: arbete, mat... i de tyska urgamla städerna med sköna torn och tinnar, med åldriga gotiska katedraler och nu med trasiga ruiner, uppfläta gropar som sår i jordens tjocka och tåliga hud...

De har båda älskat detta landskap, det var en gång deras stolthet och glädje. Nu har det sjunkit i förnedringens djup, skulden lastar tungt på dess dystra invånare. Ovetande? Jaja, det fanns ovetande, det fanns goda människor — som Anneli — som guldkorn i gytta...

Men de goda får lida med de onda, mer än de onda.

Med den goda människans förmåga av djup tacksamhet dröjer hon vid Annelis stora gärning att rädda dem. Aldrig skulle hon få tacka henne, aldrig göra något för henne! Gråten överväldigar henne, den kommer som en kramp. Hon drar hastigt filten över ansiktet, hon vänder sig och borrar ansiktet in i kudden. Mamma får inte bli störd!

Efter den häftiga gråtens utbrott kommer utmattning. Hon ligger där åter på rygg och stirrar ut i mörkret. Ljuset från en gatlykta faller in genom rullgardinspringan. Det har börjat regna, då och då smattar det mot fönstret. På långt håll hörs det svaga buller som aldrig tystnar i en storstad.

Då ser hon mitt i ljusstrimman ett ansikte, det är Annelis bleka förklarade ansikte. Med ens blir det ljus omkring dem, hon sitter vid Annelis säng på det danska sjukhuset. De ser på varandra i stum hänryckning. — Anneli! — Nell! — De tar varandras händer, Anneli viskar: — Du vet ju allt? Nell nickar: — Ja, ja jag har sett hur du vandrat den långa vägen.

Anneli ler: — Jag har lagt av mina skor för alltid. De var så smutsiga, så trasiga. Nu ligger jag här på vita lakan. Och du skall berätta allt om dig! Jag är inte visio när som du. Jag måste höra allt med mina egna öron!

Nelly Sachs 1947

Nell smeker den magra handen som hon håller i sina. — Först måste jag tacka dig, viskar hon. — För mammas liv för att mamma slapp genomleva fasan i dödsläget. Och jag tackar dig också för mitt liv — för att jag fått fortsätta att dikta. Jag tänker om nätterna, när mamma sover. Och i gryningsljuset skriver jag upp var jag sett.

— Vad har du sett? frågar Anneli enkelt.

— Jag har vandrat genom dödsstugans dal, Anneli, jag har sett de mördade barnen i Auschwitz, jag har följt Israels lidandesväg in i den sista stora fasan, in i massdöden, där dock varje individ måste lida och utstå sin egen ångest... Jag har varit den lärde mannen, den okunniga tjänsteflickan, den vansinniga modern som ser sitt barn mördas av grymma knektar, den unga flickan som slits från sin älskade — allt har jag sett i mörkret här på min bädd medan mamma sover under duntacket och gatlyktan skiner in över golvet...

Anneli säger: — Så har du då blivit en diktare? Förr skrev du små verser om rådjur och blommor...

Och Nell svarar: — Jag har sett mycket sedan vi skildes åt. Mitt folks lidande har tvingat mig att bära fram mina syner. Anneli säger: — Jag minns att vår vän Leo sade att du var poet. Det var han som tryckte dina poem i sin tidning. Om han fått stanna hade du blivit berömd.

Ivrigt böjer sig Nell mot Annelis strålande ansikte: — Vet du var Leo är? Har du hört något om hans öde? Det var han som gav mig mod att tro på mig själv...

Annelis ansikte slocknar och blir grått. — Han är borta. Han togs med de andra — till Polen.

Nell: — Jag anade det. Han ville inte komma med oss. Han hängde fast vid sin läkare. Han var sjuk...

Och nu är han död! Jag har känt sådan ångest för hans skull. En estet. Hur måste det kännas för honom att dras genom smutsen och råheten i ett koncentrationslägers elände...

Anneli: — Han trodde på dig. Han gladdes åt att du blev räddad. Skriv om honom också!

Annelis ansikte bleknar bort, det försvinner långsamt.

Nell viskar förtvivlat: — Gå inte! Kom tillbaka! Jag måste tala om hur svårt det är — att skriva... för språkets skull...

Nu är det bara ljusstrimman på golvet. Regnet slår hårt på fönsterblecket. Anneli är borta...

Hon ligger där ensam i mörkret — i en oändlig tomhet. Anneli borta, Leo borta, Peter borta — barndomshemmet, staden, landet, där hon växte upp, såg som sitt — allt är borta, förändrat, förstört. Ingenting är kvar av den miljö, där hon hade sina rötter. Släkt och vänner är döda eller strödda ut över världen. Hon vet inte ens vilka av dem som lever. Den publik som en gång läste Berliner Tageblatt och förstod den utsökta formen på hennes små dikter — den finns inte mer. En värld har gått under — och hon ligger som en spillra på stranden efter katastrofen — ensam... Andra spillror ligger uppkastade längs denna oändliga strand — men långt ifrån varandra. Aldrig skall de bilda en enhet, en gemensam kultur, en intim vänskrets. Här i det vänliga främmande landet finns det inte en på tusen som vet vad namnen Rilke, Stefan

George, Dehmel, Richarda Huch betyder för henne. Och det är bara de största namnen som tillhör historien. Den lilla krets där Leo var medelpunkten – den finns i detta nu kanske bara i hennes eget medvetande...

– Leo – mumlar hennes blodlösa läppar – var det svårt att dö?

Då ser hon som i en omvänd kikare en bild komma emot henne. Det är Leo vid sitt stora bord på redaktionen. Där satt han första gången hon såg honom, när hon blyg och rädd kom med sina diktförsök till den store kännaren. Men den store var bara en helt liten man, en vänlig själ, med humor i blicken. Han läste där, medan hon satt på andra sidan av det stora bordet, hennes dikter – och han hade en helt annan uppskattning för dem än mamma och Anneli! – Men min fröken, det här är konst! sade han och kisade på hennes lilla tunna varelse. Det skulle mamma och Anneli ha hört! De förstod det inte än – de skulle aldrig förstå. Det är i grunden bara konstnärere som förstår varandra. De andra förstår när man får bra recensioner, när man får stora honorar, när man tillhör dem som bör läsas... Och så finns det de latent konstnärerna. De som inte själva skriver, men som ville skriva. De som blir förlösta av diktarnas ord. Till dem hörde Leo, det sade han själv...

Nu har han kommit närmare, hon kan se hans lilla leende på andra sidan bordet. – Vad är det med språket som plågar dig? frågar han. – Tala om för mig. Jag förstår.

Han nickar vänligt. Han säger d u. Han vill än en gång hjälpa henne!

– Det är så svårt, säger hon ljudlöst, att mitt språk är bödlarnas språk. När jag skriver om de arma offren och deras smärta, måste jag använda samma ord som skar sönder luften omkring dem, samma ord som hetsade hundar på dem, som kommanderade dödsplutonerna emot dem... Det är mitt enda språk! Det är mitt medfödda uttrycksmedel, det är lika naturligt för mig som hand och fot, utan det är jag stum. Det nya landets språk är för mig bara som kryckor – jag kan släpa mig fram på dem. Bara på mitt eget språk – det enda som jag behärskar – kan jag skildra mitt folks elände...

Leo nickar. – Jag förstår. Men du minns väl också att vårt språk är Goethes språk, det är Schillers språk. Det är Kants språk... Språket är ett oskyldigt redskap – det kan användas till gott och ont – som alla redskap.

– Men det är föraktat i andra länder och bland andra folk! De skyr det språk som blev oss givet. För dem är det numera Hitlers språk. Det är hans hesa röst och råa form som har förgiftat vårt språk för andra folk. Därför är det så smärtsamt att vara bunden till att använda detta redskap.

– Nell, du har blivit utvald att rena detta språk från minnet av dess förnedring. Du är en av dem som skall lyfta det upp igen till ädelt bruk.

– Tack Leo, viskade hon ut i luften, där hans ansikte bleknar bort. Hon ropar. –

Vänta, jag måste fråga dig – var det svårt att dö?

Men han är försvunnen. En svag grå gryning silar in genom fönsterspringan. Regnet har stillnat av.

Utmattad sjunker Nell in i en orolig slummer, störd av tanken att hon måste vakna och skriva innan mamma skall ha sitt silverté...

Denna novell ingår i romanen *Jakobs Skugga* som skrev 1945–46, under påverkan av en undersökning av Gunhild och Einar Tegen (utgiven på Wahlström och Widstrands förlag under titeln *De dömda vittna*).

Romanens huvudpersoner speglar i huvudsak verkliga personer som levat eller ännu lever. Nell är Nelly Sachs som i år fått Nobelpris i litteratur. Leo är Leo Hirsch som var litteraturavdelningens redaktör i Berliner Tageblatt och sannolikt mördades i Auschwitz.

Manuskriptet till *Jakobs skugga* skickades först till Natur och Kulturs pristävlan – anonymt. Sedan till Cammermeyers i Oslo, där förf. bok "Slavar" haft framgång. Sedan till Medéns, Tiden, L. T. och Lindblads i Uppsala. Alla svarade att manus var bra men det fanns inte längre något intresse för Hitler och kriget.

År 1952 skänkte förf. *Jakobs skugga* som följetong till tidningen *Vi Kvinnor*. Satsen sparades hos Wretmans tryckeri och blev sedan en bok på 1.000 ex. Kostnaden, 2.000 kr, betalades av förf. Halva upplagan såldes så småningom av förf. per post.

dialog

Mormor:

Ensam – ensam!
Inte är du ensam
Knappast fyllda sexton år.
Massor av kamrater...
Tänk då på gamla mormor
som sitter på hemmet
med sina värkande ben –
Hon kunde tala om ensamhet!

Flickan:

Jo, ensamheten är som en ballong
som pumpas och pumpas
tills jag inte står ut längre!
Kamrater!? Ingen är min, min, min!
Mormor hade morfar
och barn och barnbarn –
Mormor har levat lycklig
med de sina –
Men jag har ingen, ingen
som är min.

Mormor:

Du får nog, min unge!
Snart kommer friarn.
Snart är du inne i cirkusen
med karusellen
som snurrar och snurrar
tills alla är borta
och du är ensam igen.
Så är det att leva:
Att aldrig vara nöjd.
Och vore man nöjd med allt
så hade man inte
nåt prima förstånd!

Flickan:

Mormor, mormor
vad tjänar det då till
att leva?

Mormor:

Tjänar och tjänar...
Man är född och hitkommen
och måste leva tills man dör.
Det är så ordnat –
Om nu nån har ordnat det
eller om det har kommit av sig själv –
vad vet jag?

Flickan:

Så hemskt, mormor!

Mormor:

Ånej, ånej, inte hemskt!
Bara man inte tänker på't.
Lugna dig nu, min unge
och sätt på kaffepannan
åt mormor!

Gunhild Tegen

MORMÖDRAR BEHÖVS

När Madeline Duckles, den amerikanska talaren på barnkonferensen i Stockholm, berättade om kampen mot Vietnamkriget i USA fäste jag mig särskilt vid en av metoderna. Det var mormödrarnas.

De gick ut och deltog i vakthållningen och demonstrationerna vid de båtar som forslar vapen till Vietnam sida vid sida med de modiga ungdomar som åtagit sig detta riskabla jobb. De unga demonstrationerna blir ofta utsatta för överfall och de kloka mormödrarna har räknat ut att risken blir betydligt mindre i närvaro av vithåriga kvinnor. Det är inte lika ärofullt att misshandla äldre personer som att ge sig på tjugioåringar.

Women Strike for Peace utnyttjar helt enkelt de tämligen fåtaliga fördelar som åtföljer åldrandet i det hårda arbetet för freden.

I Sverige är vi svårt ansatta av åldersrörelserna och i begreppet generationsmotsättningar finns mycket grums.

Våra barn har vuxit upp under betydligt andra förhållanden än vi. Andra världskriget, Hitler, nazismen har de ofta endast upplevt i andra hand. Första världskriget och oktoberrevolutionen är dem lika avlägsna som 1870—71 års fransk—tyska krig och Pariskommunen var för oss. Arbetslöshet — vår ungdoms skräck — är ett fjärran begrepp

Tisbes mormor, professorskan Augusta Dillner då hon gifte sig 17 år gammal, 1862. Sen fick hon mer än tio barn...

för dem. Trettioalets paroller om kvinnorna som inte fick ta brödet ur munnen på männen och följaktligen skulle fösas tillbaka till hemmen låter närmast komiskt för våra unga könsrollskritiker som — dess bättre skulle jag vilja säga — ännu inte anar vad minsta lilla framsteg kostar i blod, svett och tårar.

Ingenting fröjdar oss äldre som att umgås med unga människor som jäm-

likar och ungdom tycks trivas med äldre under förutsättning att dessa samma inte förskansar sig bakom några auktoritetskulisser och kräver ett tjugigt hän-synstagande till sin ålder.

Vid de sista årens Vietnam- och fredsdemonstrationer har det varit påfallande många unga och gamla tillsammans. Och det är precis som det skall vara. Freden är lika viktig för alla.

Det händer ibland när man kommer till ett möte att ordföranden urskuldande säger: "Ja se i den här avdelningen är vi så gamla, de unga har inte tid", vilket faktiskt dess värre är sant. Den där uppfattningen att de gamla inte är fullgoda, så att säga, skall vi motarbeta. Vi behövs i alla åldrar i arbetet för fred och framtidskridande.

Studerar vi det här numret av "Vi kvinnor" kan vi se vad tre kvinnor som kommit till en ålder då de flesta anser sig definitivt för gamla har betytt under sina senaste levnadsår. De har inte isolerat sig från omvärlden och det förefaller som om de unga och yngsta hade särskilt lätt att uppskatta deras insatser. Jag tänker speciellt på Nelly Sachs vars poesi var älskad av svensk ungdom — bland annat publicerad i Clarté — långt innan Svenska Akademien visat något intresse.

Tisbe

LIVETS GÅNG - del II av Hortense Grönstrands memoarer

I Vi kvinnor nr 2—3 1966 anmäldes i korthet Hortense Grönstrands memoarer del I, kallad "Då stod solen stilla" — över barndomens värld. Innan året 1966 var slut hade också del II avslutats, kallad "Livets gång" — och även författarinns levnad. Med oerhörd energi, nästan blind, hade hon samlat alla sin kraft för att skildra sin tid i Åbo — som skolflicka, student, lyckligt verksam prästfru och efter 1932 som änka efter prosten Theodor Grönstrand.

Den 16 september 1966 samlades vänner från både Finland och Sverige vid hennes jordfästning i Åbo. Då jag av nära vänner fått en kopia av biskop Karl Erik Forssells griftetal som ger en bild av hennes personlighet och verkningsskrets, vill jag därifrån citera hans karaktäristik som för många av våra läsare kommer att påminna om en energisk fredsarbetare, en värdefull vän och en ovanlig kvinna:

"Det hände en gång för många år sedan att en skara prästfruar samlades här i Åbo för en dag. Jag ville bjuda dem på någonting riktigt inspirerande — det var Hortense Grönstrand. Många av

prästfruarna var unga och kände inte den gamla gråhårsdamen — men jag visste att hon skulle ge dem någonting väsentligt. Jag bad henne berätta om sitt liv — vad som för henne blivit av särskilt värde. Och så satt hon där som en vis sibylla — gammal — oemotståndligt ung — och berättade om de tre ledstjärnorna i sitt liv: lyriken, diakonin och pacifismen. Jag tror att ingen glömmer den stunden. Lyriken var den djupa glädjekällan, ständigt sorlande med nya flöden — Diakonin — och överhuvud omsorgen om de fattiga, glömda, lidande blev hennes lydnadsgärning inför en betvingande "himnens syn" — och pacifismen betydde en konsekvent vidgad krets därav."

Den andra delen av hennes memoarer, "Livets gång", har ett speciellt intresse för oss fredsvänner, då där skildras med ångestfull insikt hur Finlands politik tog en för land och folk olycklig väg. Enbart ur den synpunkten borde vi fredsvänner läsa boken och kanske därigenom få en klarare bild av det nyss förgångnas historia.

Gunhild Tegen

Hortense Grönstrand vid 37 års ålder

Livets gång — del II av Hortense Grönstrands memoarer. Söderströms förlag, Helsingfors 1966, 207 sid. Pris 43:40.

Madame Soong Ching-ling

intervjuad i Peking av Han Suyin

Det var en julkväll i Peking nu i år jag hade en intervju med Madame Soong Ching-ling. Jag hade träffat henne ett par dagar förut på de afro-asiatiska författarnas extramöte dit hon kommit tillsammans med andra regeringsledamöter för att hälsa och närvara vid en bankett på kvällen. Den aftonen bar hon som vanligt en dräkt av mörkblått kinesiskt siden med vit skjorta. Trots hennes ålder är hennes hår fortfarande blåsvart, skinande blankt som en korpvinge. Hon har alltså samma ljusa porslinsy som i ungdomen och fastän hon lagt på hullet en smula är hon alltså en slående vacker kvinna.

Madame Soong bor i ett hus bakom den förutvarande kejserliga parken. Trädgården framför huset är stor, i gammal stil med paviljonger, en damm, tårpilar och klipp-partier. Huset ligger i skydd av trädgården, en praktisk tvåvåningsbyggnad. Dess yttre smälter samman med den

kinesiska omgivningen av träd och klippor; dess inre är bekvämt modernt men utan den ostentativt dåliga smak som kinesiska ansträngningar till modernisering lidit av. Korridorer och rum har heltäckande mattor i den blågröna oceanfärg som Madame Soong tycker om.

Madame Soong tog emot i en salong där möblerna, en blandning av Ming och egen smak, skinande av ålder, återspeglade hennes personlighet; lugn, osökt, hållbar. Endast ett stort porträtt av Dr Sun Yat-sen på väggen; några rosor. Svalka och lugn i förening.

Madame Soong själv — åter i mörkblått — mötte mig haltande. Hon hade ledbesvär i ett knä, det hade hon fått efter att ha varit på en mottagning i en luftkonditionerad lokal berättade hon för mig. "Jag avskyr luftkonditionering, gör inte ni det?" utbrast hon. "Min doktor vill inte tillåta mig att gå omkring." Hon satte sig ned igen och fortsatte

Ovan: Madame Soong Ching-ling, vice-president i kinesiska folkrepubliken, talar vid minnesfesten med anledning av 100-årsminnet av dr Sun Yat-sens födelse

T. h: Madame Soong Ching-ling på 1930-talet

omedelbart: "Jag har sett er tidigare 1956". "Ja Madame, det har ni", svarade jag. Vi hade samtalat då på en bjudning i Peking. "Jag hör att ni kommer hit mycket ofta", tillade hon. "Det är alltid något nytt", sade jag. "Det är inte ofta jag ger intervjuer", påpekade hon sedan en smula abrupt. Vilket är alldeles sant. Soong Ching-ling avskyr all sorts publicitet. Hon försöker så vitt möjligt undvika de korrespondenter som kommer till Peking.

Té och kakor kom in, hon såg på mig frågande liksom för att säga: sätt i gång. Jag tyckte om att hon var så rakt på sak. Jag började fråga henne om Dr Sun Yat-sen och påpekade att 1966 var hundraårsminnet av hans födelse. Medan jag talade mjuknade hennes ansiktsdrag som först antytt nästan försvarsberedskap. Det gick upp för mig hur djupt, hur intensivt Soong Ching-ling varit hängiven sin makes sak, det kinesiska folkets sak, dess befrielse från gångna tiders rofferi och tyranneri.

Hur många år måste hon inte ha lidit i tystnad omgiven av sin svägers spioner, uppmanad av sin familj att ändra sin oböjliga hållning; så klart hon hade sett och hur ärligt hon hållit fast vid sina principer fördömande det Kuomintang gjorde. I sanning en stor och ädel kvinna.

"Ja," sade hon och fortsatte på den rena accentfria engelska som gör att man lägger märke till hennes vackra röst, vare sig hon talar engelska eller som i allmänhet Ningpodialekt. "Det som Dr Sun ville göra är nu gjort. Det är över, det är genomfört och jag är glad". "Och kanske inte endast för Kina?" sade jag halvt frågande, "eftersom Dr Suns ideal om universellt broderskap omfattade världen." "Ja, det är sant. En ny värld håller på att bli till; vare sig imperialisterna söker förhindra det eller ej, vad de än gör, den är på väg."

När vi talade om Dr Sun Yat-sen mjuknade hennes drag som vanligt, över dem svävade den skugga av glädje och sorg som glider över ansiktet hos de kvinnor för vilka ett minne är dyrbart, livslångt och en sporre till ständig andlig växt.

"Alla människor gör misstag. Ingen är fullkomlig här i världen. Ingen är ofelbar. Dr Sun gjorde också misstag. Men man måste räkna med den tid han levde i. Han byggde inte en republik på massornas styrka, men man lär sig genom att gå framåt steg för steg. Senare insåg han att det var ett misstag att skapa en republik endast med hjälp av bougeoisien, det skulle inte främja hans sak. Han slöt förbund med bönder och arbetare och önskade solidaritet mellan Kinas folk och alla de folk i världen som behandlar Kina rättvist och som en jämlike.

"Svagheterna i Tung Meng Hui, Dr Suns organisation, berodde på dess sammansättning. Först omfattade den endast intellektuella. Men på den tiden var läget i Kina mycket komplicerat och imperialisterna var mycket starka. När vi bedömer en man måste vi också räkna med hans tids historia, folkets grad av medvetande... det är inte så enkelt."

Hon fortsatte att berätta om tillvarons risker på den tiden. "Närhelst Dr Sun önskade återvända till Kina måste han anlägga förklädning. Han hade många förklädnader och han måste också byta namn. Jag minns att han sista gången återvände från Japan och tog kontakt med kinesiska flottan och förmådde amiralen att vända sig mot Yuan Shihkai. Vi bodde förklädda i Shanghai på vinden i en fransk tidningsmans hus. Vi gick aldrig ut på dagen endast nattetid och även då noggrant förklädda.

"Dr Sun insåg att hans revolution var byggd på en gungfly. Då var det 1918. Men han var alltid konsekvent och ståndaktig

i sitt avståndstagande från imperialismen. Han var alltid ivrig att lära; han hade sann ödmjukhet. Han försökte växa politiskt och han uppfostrade sig själv oavlåtligt och han tänkte alltid på Kina.

"Under loppet av många långa och växlingsrika år då han led många nederlag började han lära sig den svåra läxan: 'Jag måste bestämma i vilkas händer vapnen bör vara'. För oss i dag, i denna värld stadd i stor och stormig revolution är problemet allt klarare. Nu syns oss frågan om makt enkel. Men på den tiden var det inte så klart. Det fanns många fördomar, många tänkesätt som fördunklade och förvirrade problemen. Kina på Dr Suns tid var långt mera komplicerat än nu — militärt beroende, separatism, krigsherrar stödda av olika utländska makter.

"Men Dr Sun sökte oförtrutet finna skälen till sina misslyckanden. Han hade mod att erkänna att han hade orätt. Han insåg att han inte hade något annat alternativ än att gå Lenins väg när han accepterat sanningen: att detta är den proletära revolutionens epok.

"Han handlade omedelbart i enlighet härmed; och han önskade då samarbete med det kinesiska kommunistpartiet. När hans egna partimedlemmar vägrade att följa honom sade han dem att de måste gå revolutionens väg eller lämna partiet. Han själv skulle gå in i kommunistpartiet om de ej gjorde ettdera.

"Nu är de mål Dr Sun kämpade för uppnådda och till och med överträffade. Jag är stolt över han osjälviska kamp under fyrtio år. Hans sista ord gäller ännu för oss: 'Vi måste väcka massorna, vi måste förena oss med de nationer i världen som behandlar oss som jämlikar'."

På grund av sitt knä hade Madame Soong smärtor när hon rörde sig men hon insisterade på att stiga upp och ge mig sin bok,

en essäsamling som hon skrivit på kinesiska.

Hon skrev sin namnteckning i den och använde då en penna. "Jag har brutit höger handled så jag har svårt att skriva nu för tiden men jag klarar mig fortfarande."

Vi talade om kulturrevolutionen som hade börjat. "Det är absolut nödvändigt, av vital betydelse. Ni har sett hur socialistiska ledare sådana som Tito och andra har kapitulerat. Det beror på att de skapat en elit, en klass av byråkrater som sitter i toppen och är avskurna från folket. En ny byråkrati."

"Ingenting är oundvikligt", fortsatte Madame Soong. "När en ny ordning skall ernås måste man kämpa för den och försvara den annars kommer den gamla ordningen tillbaka."

Den nya ordningens skyddsmurar finns i sinnelaget, tänkte jag, för det är vårt tänkande som leder våra handlingar. Det är sinnelaget bakom traktorerna, maskinerna och gevären som

räknas när det gäller att bygga en ny och bättre värld.

"En socialistisk överbyggnad kan uppföras på en socialistisk grund. Det får inte bli som det har varit i andra länder så att "gemene man" är psykiskt redo att acceptera den gamla ordningen omigen. Det skrämmande sönderfallet av kommunistpartierna i vissa andra länder som utsatt dem för reaktionära attacker är en kraftig läxa för oss. Vi måste beväpna oss mot korruptionen bland oss själva. Den nya ordningen måste införas **medvetet**; massorna, arbetaren—bonden—soldaten måste medvetet föras till full delaktighet. Det får inte finnas någon byråkratisk elit. Ordföranden Mao har gett oss en säker måttstock för att skilja rätt och orätt, vi måste tillämpa den på alla."

Jag frågade henne om jag kunde få höra något om hennes känslor i fråga om Amerika där hon tillbragte många år i sin ungdom. Jag berättade för henne att jag under min tidigare föreläsningsturné i Amerika ofta hade fått frågor om henne.

"Jag betraktar Amerika som mitt andra hem," svarade Soong Ching-ling. "Det amerikanska folket är bra människor, underbara människor. Jag har många vänner där och vi brevväxlar fortfarande. De är bra inte sådana som deras regering."

"Ni får dit som föreläsare. Ni bör veta hur där är. Amerikanska kvinnor borde kämpa för verklig frihet som de inte har. De har frihet att köpa en mängd lyxartiklar men de har ej något verkligt inflytande på landets politik. Jag håller av det amerikanska folket", upprepade hon. "Några av de mest underbara, de bästa människor jag känner finns i Amerika."

"Men det som Lyndon Johnson gör strider mot det amerikanska folkets intressen. Det är förfärligt och det är ödesdigert för dem. Det måste ni säga dem. Jag hoppas, jag är viss om, att det amerikanska folket kommer att göra

något mot sin regering innan alltför många av deras söner dödsdöms. Ni måste säga dem det."

Jag sade att det hade jag redan gjort under min föreläsningsturné 1965. När Pentagon i februari började bomba Nordvietnam talade jag om för det amerikanska folket att dessa förbrytelser mot internationell rätt inte skulle ge dem något i utbyte.

"Ni måste säga till dem att barmhärtighet börjar i hemmet; de använder så stora summor för att nå militärt herravälde utomlands; deras egna problem i hemlandet blir olösliga."

När jag lämnade gick jag genom trädgården, dess långa mjuka gräs var likt den sjögröna mattan inomhus. I detta hus, sade man mig, föddes Puyi, en gång kejsare, nu medborgare.

Jag hade sett en stor kvinna, vars alltjämt unga yttre gömde en diamanflik integritet.

Han Suyin har gett "Vi kvinnor" sitt tillstånd till publicering av ovanstående intervju som finns tryckt i Eastern Horizon nr 11 1966. Denna månadstidskrift utges i Hong Kong av Eastern Horizon Press, 18 Causeway Road, Hong Kong.

Han Suyin är läkare och en känd författare. Flera av hennes romaner finns på svenska. Just nu har hennes mest betydande verk, "Det förkrympta trädet" utkommit på Norstedts förlag. Det är en dokumenterad släkthistoria. Han Suyins far tillhörde en framstående kinesisk familj, hennes mor är belgiska.

KINA

(Månatlig bildtidning i färg på svenska)

Livfulla bilder av det nya Kinas utveckling, hur det kinesiska folket lever och arbetar, dess konst och konsthantverk, vackra scenerier och fornminnen i Kina.

Kr. 10:— per år

Prenumerera genom
Svensk-Kinesiska Föreningen Kungsgatan 77, Stockholm K.

Tel. 54 37 13. Postgiro 50 12 77

GRATIS PROVNUMMER
mot 50 öre i porto

.....
namn (skriv tydligt!)

.....
bostad

.....
postadress Vi kv 1/67

O gå

O gå bredvid mig skattande folk
vårslösa meningslöshetens
predikare
dödsens allvar bor i er
era visor ekar i mig av mening
trädets gräsets humlans
huggormens
O gå bredvid mig löst folk
väsentligheters drömmare
sorglösare

Det bäres ljus omkring

Det bäres ljus omkring i husen
allt det svarta flyr
allt som sårigt är får vård
barnen gråter inte mer

vargen står vid grind och ler
hans tänder skrämmer inte mer
ingen jagar honom bort
han bara står och ser

stjärnor står på himmelen
de står så tätt så tätt
ibland så ramlar någon ner
det blir bara fler och fler

Rut Adler

Rapport om VIETNAM

SKV har fått brev från Phan-thi An i Nordvietnam. Hon är paramentsledamot, tillhör ledningen för kvinnoorganisationen och besökte Sverige på barnkonferensen, där hon höll det tal som återgavs i julnumret. Där finns också hennes foto. Brevet kom från Hanoi och är avsänt den 25 oktober. Phan-thi An berättar om ett amerikanskt anfall på byn Thuy Dan som skedde den 21 oktober.

Klockan var halv elva på dagen, eleverna i sjunde klassen i skolan hade historielektion, bönderna i jordbrukskooperationen arbetade med höstens risskörd. Då flög in över byn en ström av amerikanska bombplan. Fru Hanh själv i åttonde månaden, hennes treåriga son och hennes mor dödades genast. Tio hus förstördes, skolan bombades. Trettio elever mellan tretton och sexton år dödades, historielärarinnan, Xuan, hittades med två elever i sina armar alla döda, då skyddsgraven dit de just hunnit ned raserades. Allt som allt dödades 46 människor därav 34 barn.

Tragedin i Thuy Dan-skolan är inte någon isolerad företeelse, sedan den amerikanska upptrappningen började har omkring 300 skolor förstörts och hundratals lärare och elever har dödats. Bombardemanget av Thuy Dan skedde samtidigt med att Goldberg framställde sitt "fredsförslag" i FN.

Phan-thi An slutade med att vädja till oss att protestera mot detta fruktansvärda angrepp på en fredlig by och mördande av barn. SKV:s förbundsstyrelse har sänt en protestskrivelse till Lyndon Johnson och även vänt sig till amerikanska ambassaden i Stockholm.

När SKV:s förbundsstyrelse sammanträdde den 19—20 november beslöts att vi hädanefter skall sända en del av våra insamlades Vietnampengar till kvinnoorganisationen i Nordvietnam. När vår insamling startade hade de amerikanska angreppen på Nordvietnam ännu inte börjat, detta var anledningen till att vi hittills endast sänt pengar — och medicin — till FNL:s kvinnoorganisation.

När Nguyen-thi Binh — vice ordförande i FNL:s kvinnoorganisation — lämnade Sverige efter barnkonferensen bad hon SKV att så skyndsamt som möjligt skicka en sändning operationsknivar, peanger, salva mot napalmskador m.m. som hon själv kunde medföra hem. Från Sverige skulle hon resa till Österrike och sedan tillbaks över Moskva, dit skulle vi alltså sända paken. Vi har nu fått besked om att sändningen nått Moskva före thi Binh så att hon nu lyckligen bör ha fått den. Det var för övrigt thi Binh som prydde vårt julnummeromslag tillsammans med Sara Lidman.

Eva Palmær

KDV tackar SKV

KDV har sänt oss en skrivelse där man tackar SKV för den hjälp vi lämnat vid genomförande av internationella barnkonferensen. De tackar dels stockholmskorna som hjälpt till på olika sätt dels SKV-are ute i landet som bidragit med vackra och värdefulla gåvor till basaren.

Internationella barnkonferensens **APPELL** om stöd åt det vietnamesiska folkets kamp

Konferensen vänder sig till er, vänner och föräldrar till världens barn.

Våra barns välfärd och framtid, oberoende och fred är önskemål som ligger oss alla om hjärtat.

Samtidigt som vi är redo att göra allt för att försvara våra barns liv och inriktar hela vår intelligens och alla våra strävanden på att tillförsäkra dem ett allt bättre liv, fysiskt och psykiskt har de amerikanska angriparna i Vietnam sedan årtal satt in alla vetenskapens landvinningar på ett krig i vilket tusentals oskyldiga barn faller offer.

I Sydvietnam faller alla slags bombplan även B 52:or tiotusentals ton bomber, napalmbomber, fosforbomber och ödelägger he-

la byar. Kemikalier och giftgaser sprids och förstör tusentals hektar av odlad mark vållande en långsam och grym död för tusentals barn.

I Nordvietnam bombarderar det amerikanska flyget dag och natt med raketer, spräng- och brandbomber utan att skona varken sjukhus, skolor, marknadsplatser eller kyrkor förföljande tättbebyggda trakter dödande spädbarn under sömnen och småttingar på väg till skolan.

För att avskräcka ett folk som vågar försvara sig begår angriparna de mest fruktansvärda brott: hur många sydvietnamesiska barn har inte styckats, bränts levande i sina föräldrars åsyn? Hur många andra har inte fått lida umbäranden, sjukdo-

mar av alla slag tillsammans med sina mödrar i fängelserna, i koncentrationslägren.

Vi samvetsömma kvinnor och män, mödrar och fäder, är djupt upprörda över alla de brott som Vietnams barn är offer för. Vi som aldrig glömt de lidanden de båda världskrigen innebar, vi som har upplevt trycket av fascism, kolonialism och imperialism vi är väl skickade att förstå och uppskatta de skäl som eldar kvinnorna och Vietnams folk i deras kamp för att rädda sitt liv, sitt oberoende och sitt lands frihet och säkra sina barns framtid.

Denna hjältemodiga strid som vinner den ena framgången efter den andra och som kommer att leda till seger är ett viktigt bidrag till folkens frigörelse och till fred i världen.

Spill ej napalm på stjärnbaner

Hela världen får se dessa bilder
innan elden ännu slocknat
hela världen kan tänka sig såren
medan de ännu fördjupas
i köttet i Vietnam

Likväl är Amerika ett hederligt land

Just därför är Amerika ett hederligt land:
det kremerar folket i Vietnam
och gör det öppet
se skillnaden på Auschwitz:
den eld som brände där hölls hemlig
som en skam

Amerikas eld i Vietnam
är ett löfte som Amerika håller
– att lova någon döden
och låta honom leva
det vore ju att svika
en helig plikt –

Amerika är ett hederligt land
och har påvens förståelse

Vietnam har ingen talan
det ser ensidigt på elden
och andra länder är för fattiga
för att ha någon åsikt

Vem skulle inte säga till Amerika
att det kanske är orätt att bränna folk...

om bara man vore ett så rikt folk
att man hade råd med sanning
– som den där fursten med dvärgen –
om bara man hade mer
av denna världens goda
men eftersom Amerika har mest
av mat och bensin
i hela världen
är det ytligt och löjligt och farligt
för en mindre bemedlad nation
att säga något annat till Amerika
än lovat vare Amerika
som har ansvaret, äran och elden

Sara Lidman
Ur Clarté nr 4, 1966

Inför det skärpta och intensifierade kriget gäller det för oss alla att ge det vietnamesiska folkets rättfärdiga kamp vårt fulla och oreserverade stöd för att därigenom hejda de brottsliga och bidra till att Vietnams barn återvinner fred och säkerhet.

Lärare, läkare, forskare och lärda, föräldrar och vänner till barnen, kämpar för fred och rätt må vi avvisa Förenta Staternas så kallade fredsförslag, förslag som alltid åtföljs av en intensifierad krigsföring.

Må vi ena oss i en världsomfattande protest mot detta brottsliga krig som förs av Johnsons regering och deras hejdukar, låt oss kungöra alla grymheter.

Låt oss kräva att Förenta Staternas regering drar tillbaka sina trupper och sin vapenmakt, att den upphör med sin aggression mot Sydvietnam och med sitt förstörelsekrig mot Nordvietnam, att den erkänner den Nationella befrielsefronten i Sydvietnam som den enda legitima representanten för det vietnamesiska folket där, att den överläter åt Vietnams folk omsorgen om sina egna angelägenheter så att det vietnamesiska folkets suveränitet, oberoende och rätt över sitt territorium blir garanterat i överensstämmelse med 1954 års Genèvefördrag om Vietnam.

Låt oss förhindra att våra barn enrolleras i arméer som gör tjänst hos Förenta Staterna.

Låt oss ingripa med all vår kraft mot tillverkning och transport av vapen, ammunition och militär utrustning avsedda för detta anfallskrig i Vietnam.

Låt oss kämpa för ett förbud mot uppförande i våra länder av anfallsbaser mot Vietnam.

Ansvarskännande män och kvinnor i Förenta Staterna tillåt ej längre krigshetsarna att offra era barns blod för ekonomisk vinning, att vanära ert land genom detta orättfärdiga krig mot Vietnams folk.

Vänner till barn i hela världen! Må vi alla stå på det heroiska vietnamesiska folkets sida i dess rättfärdiga kamp till dess det återfått fred och oberoende och till dess ett lyckligt liv tillförsäkras alla Vietnams barn.

MÖTEN I EUROPA

Seminarium i Rom

I nr 5 av Vi kvinnor 1966 skrev vi en blänkare om det internationella seminarium som skulle hållas i Rom och behandla kvinnornas deltagande i det offentliga livet.

Seminarier ägde rum 12—15 oktober i Palazetto Venezia med deltagande av ett 60-tal internationella och nationella organisationer, representerade av delegater, observatörer eller inbjudna från 30 länder (fyra i Afrika — fem i Latinamerika — Kanada, USA — två länder i Asien — 17 länder i Europa — Australien).

Flertalet av de närvarande beklädde poster av betydelse i sina hemländer. Där fanns parlamentariker, domare, advokater, läkare, kommunalt anställda kvinnor, journalister etc.

Inalles lämnades elva rapporter belysande kvinnornas ställning på olika områden av det offentliga livet. Vi hoppas i ett senare nummer kunna återkomma till några av dem. Den allmänna rapporten gavs av Madame Thibert, Frankrike. Efter livliga diskussioner antogs enhälligt en rad konklusioner.

Av särskilt stor betydelse syns oss kravet på att representerade organisationer (KDV är en av dem) skyndsamt tar kännedom om det förslag till en deklaration som skall eliminera diskrimination mot kvinnor, vilket utarbetats av kommissionen för kvinnornas ställning och är avsett att framläggas vid FN:s 21:a generalförsamling. Vi ämnar i vårt marsnummer trycka deklarationens text och de ändringar som föreslagits av ECOSOC, ändringar som vi sannolikt vill protestera emot genom våra delegater vid FN.

Ett av de viktiga önskemål som framställdes var att i varje land skulle bildas en kommitté med uppgift att förbättra kvinnornas ställning. I denna kommitté bör alla kvinnoorganisationer och kvinnogrupper i blandade organisationer delta för att rådgöra och inlämna förslag till olika internationella organ.

Sista dagen uppstod betydande meningsskillnader i fråga om Vietnam. Skulle man i slutresolutionen brännmärka USA:s grymma kolonialkrig? Av många ansågs detta olämpligt eftersom frågan ej stod på konferensens dagordning. Slutligen enade man sig om att sända telegram till U Thant, till påven och till president Johnson med krav på ett slut på kriget i Vietnam utan dröjsmål. Telegrammen undertecknades personligen av de deltagare som gillade dem.

Tyvärr fanns ingen deltagare från Sverige.

Möte i Erfurt

Den 27 och 28 oktober hölls i Erfurt ett möte till vilket Tyska Demokratiska Republ. Fredsråd inbjudit medlemmar och gäster. I mötet deltog representanter för fredsråden i Öst- och Västtyskland, fredsarbetare från Berlin, från tolv andra länder i Europa och från Indien och Kanada.

Mötet sände en hälsning till alla dem som i de nordeuropeiska staterna arbetar för att stärka freden, för Europas säkerhet och mot spridning av kärnvapen.

De båda tyska staternas representanter enade sig om att stödja tanken på en europeisk säkerhetskonferens.

Av speciellt intresse för oss i Sverige är att man framhöll som viktigt och aktuellt den svenska regeringens memorandum till den västtyska förbundsrepublikens regering med krav på snabba åtgärder för nedrustning i Europa, särskilt i fråga om kärnvapen.

Man uttalade också sin uppskattning av Östen Undéns förslag om en klubb av kärnvapenfria stater och av Sveriges villighet att delta i en kärnvapenfri zon i Europa.

Som grundtankar i en allmän europeisk överenskommelse framhöll man:

1. Erkännande av bestående gränser i Europa, innefattande gränserna mellan de båda tyska staterna.

2. Normalisering av förbindelserna mellan de båda tyska staterna.

3. Absolut avstående från kärnvapen i båda de tyska staterna.

Från Sverige deltog inredningsarkitekt Git Alberg som representerade fredsföreningen Kosmos och riksdagsledamot Gunvor Ryding.

Möte i Velbert

Den 27 oktober högtidlighöll den Västtyska Frauenfriedenrörelsen 15-årsminnet av sin tillkomst med ett möte i Velbert. 500 kvinnor deltog i mötet, några deltagare kom från England, Holland, Österrike, Tjeckoslovakien, Mexico.

Kongressens tema var "Fred och säkerhet i Europa". Man enade sig om en deklaration i vilken man kräver nedrustning börjande med en atomvapenfri zon i Mellanuropa. För att nå fram till detta stöder man tanken på en europeisk säkerhetskonferens där Europas stater — Väst- och Östtyskland inbegripna — skulle förhandla med varandra i ärlig vilja att nå resultat.

Man förkastar planerna på undantagslagar.

Man kräver att regeringen slutar med sitt moraliska och materiella engagemang i Vietnamkonflikten och medarbetar för fred i Vietnam.

Deklarationen är undertecknad av Professor Klara-Maria Fassbinder, Prinsessan Olga zur Lippe och Fru Elly Steinmann.

SKV-möte i Göteborg

Kring Andrea Andreen har det inte bara blåst friska vindar det har stormat! Trots min egen rätt höga ålder och mycket stora intresse för samhällsfrågor hade jag inte hört och sett dr Andrea personligen. Med största intresse infann jag mig till ett föredrag som hölls i Göteborg.

Från en liten spröd, skir varelse men med en klar lätthörd röst fick jag i koncentrat kvinnan från urtid till nu-tid.

En livlig diskussion följde. Förr hedrades kvinnan som barnaföderska, nu måste det bli barnbegränsning. Trots att det borde vara mannen som ansvarar för begränsningen så är det kvinnan som skall utsättas för experiment med p-piller etc. ... Den gamla tesen om att moderskap är säkert men faderskap måste vila på förtroende gäller än i dag. ... Olika religioner, olika uppfattningar. ... Fördomar är det som alltför många gånger lägger hinder i vägen för fakta och vetenskap.

Det är så märkvärdigt och stort att en kvinna kan bli advokat, kranförare m.m. Det skulle vara självklart att mannen kan bli sjukskötare, barnskötare m.m. Och ju fler lågavlönade yrken mannen ägnar sig åt så blir dessa säkert upplyftade på löneskalan. Personligen tycker jag att det räknas alldeles för mycket med pengarna, det är så mycket annat som borde rättas till än de där procenthöjningarna för den och den arbetsgruppen.

Ack vad mycket det är som gör livet intressant! Arbetsuppgifter i mängd. Och efter att man lyssnat till dr Andrea så får viljan att fortsätta med samhällsfrågor nytt liv. Kan man bara hålla sig intellektuellt vaken och fysiskt i form så behöver man ej vara orolig för att åren rusar i väg, uppgifter finns det för alla åldrar och åsiktsriktningar.

Margareta Hansson

Margareta Hansson är kommunalfullmäktig i Partille, medlem av centerpartiet. Hon säger själv att hon har "hem, barn, man och yrke som alla tar sin tid". Hon är gymnastikinstruktör.

MÄNSKLIGHETENS SAMVETE

I ett PS till sin appell till Amerikas folk säger Bertrand Russel:

"Inte endast det amerikanska folket ställs inför krigsförbrytelserna i Vietnam utan vi alla. Världsopinion och världsaktion måste göra slut på dessa grymheter om inte begreppet 'Eichman' skall komma att betyda 'Envar'!

'Vi,' sade Eichman, 'tillhandahöll ju bara lastbilarna.' — 'Den som äser ett brott under tystnad begår det', sade den kubanske patrioten Jose Marti.

Rådepresidenten i Nürnberggrättegången domare Jackson, medlem av Förenta Staternas högsta domstol sade:

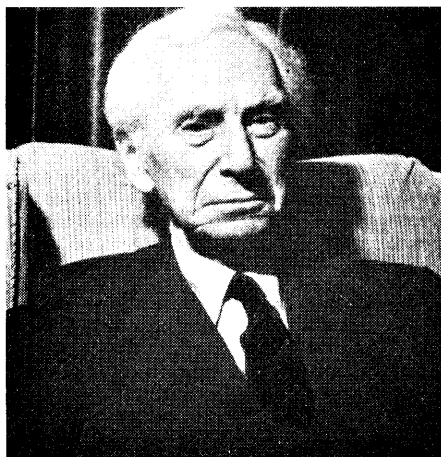
'Om vissa handlingar och avtalskränkningar är brottsliga, är de brott vare sig Förenta Staterna eller Tyskland begår dem. Vi kan inte uppställa en regel beträffande brottsliga handlingar att tillämpas på andra om vi inte är villiga att se den tillämpad också på oss själva!

Det internationella tribunal som skall sammanträda i Paris under tolv veckor 1967 hålls enligt vår åsikt i en situation analog till den som nödvändiggjorde Nürnbergprocessen. Vi är nödsakade

att tala ut, att ropa ut mot brott som begåtts i Vietnam..."

Den internationella undersökningskommitté som håller på att få sin slutgiltiga sammansättning skall resa genom hela Vietnam och samla bevismaterial.

Människor i alla länder: Stöd tribunalen mot krigsförbrytelser. Gör det till ett det mänskliga samvetets tribunal.

Tänk på Vietnam under 1967

Julaftonkväll. I ett tättbebyggt område utanför Da Nang i Sydvietnam störtar ett amerikanskt transportplan. 129 människor, främst kvinnor och barn, dödas, 42 skadas svårt. — Ett av julens telegram. Ett annat berättar att amerikanerna på onsdagen återupptagit "normala stridsoperationer" över såväl Nord- som Sydvietnam...

Visst känner man sin vanmakt, men ändå — man kan protestera och man kan efter fattig förmåga hjälpa till att lindra nöden.

En bland många som gör det är folkpensionären Hjalmar Johansson i Uddevalla. Under år 1966 har han av sin magra folkpension skänkt inte mindre än 1.300 kronor till vår insamling för FNL:s kvinnor och barn! Vi vet att han har avstått ett mål mat om dagen för att kunna göra det...

Under 1966 fram till den 23 december 1966 har vår insamling tillförats kronor 32.836:84. Därmed är totalsumman nu uppe i kronor 48.711:63. Här följer den senaste redovisningen:

Transport 44 866: 52	
Hjalmar Johansson, Uddevalla	200:—
Josef Gustavsson, Linköping	10:—
Göteborgs Vietnamkommitté	68:11
Rolf o. Inger Alexandersson, Vaxholm	50:—
R. Olsson, Sthlm	15:—
Maria Sildén, Örebro	120:—
Bössinsamling, gm Mia Emsheimer, Sthlm	1 798:—
H. Sandberg, Göteborg	30:—
Västerås SKV-avdelning	100:—
Farsta SKV-avdeln. gm M-B Engvall, Sthlm	30:—
Årsta SKV-avdeln., Sthlm	150:—
R. Lind, Åkersberga	25:—
Avesta SKV-avdelning	200:—
Huskvärna SKV-avdelning	230:—
Tidabolms SKV-avdelning	110:—
Brit Hedman, Rotebro	302:—
Elsa Berglund, Solna	50:—
Greta Gustavsson, Kalmar	20:—
Anna Gullberg, Varberg	10:—
Jenny Brännström, Glommersträsk	10:—
Ester Lindqvist, Vingåker	10:—
Ingrid Anold, Bromma, Sthlm	100:—
Elisabeth Häggqvist, Sthlm	25:—
Brita af Petersens, Lidingö	20:—
Wilde Svensson, Solna	20:—
Ann-Mari Stovek, Solna	15:—
Hägerstens SKV-avdeln., Sthlm	127:—

Summa kronor 48 711: 63

Besök på Moderna museet

Vi gick till moderna museet sista söndagen i november. Närmast var det för att ta en bild av SKV:s bössinsamlare för Vietnam som finns där tack vare höga vederbörandes älskvärdhet och Mia Emsheimers outtröttliga energi. Det var en ung man den dagen.

Dagen innan hade det varit vernissage på en konstutställning som "Vi kvinnor" hade mer än en anledning att intressera sig för. Vår medarbetare, Katja Waldén, hade nämligen skickligt lotsat den hit från Venedig. Tur för övrigt att Peggy Guggenheim till sist sagt ja till en inbjudan hit. Hennes enastående konstsamling som på vintern förvaras i en källare i hennes rokokopalats vid Canale Grande hade annars troligen tagit ohjälplig skada under över-svämningen.

Även en fåkunnig blir lycklig över denna utställning. Det var under andra världskriget Peggy Guggenheim beslöt att skapa ett museum för modernistisk konst. Förnämliga konstnärer var hennes rådgivare — Hon gifte sig med en av dem, Max Ernst. Ulf Linde skriver om utställningen: "Det finns ingen samling, privat eller offentlig, som låter en komma lika nära de skapande ögonblicken. Nästan varje målning eller skulptur är ett tidigt, lyckligt och lysande genomfört experiment. Det är de första brytningarna man får se, dagbrotten — inga schakt efter rutinen. Den innersta nerven i samlingen är ett jubel, ett Eureka. Det är detta som ger samligen dess enhetlighet — trots att den omfattar tre så sinsemellan motsatta riktningar som kubism, abstrakt konst och surrealism." Här finns tidiga verk av Picasso, Braque, de Chirico, Mondrian..."

Innan vi gick vilade vi oss med att hälsa på vår gamla vän Hilding Linnqvists "Torget i Chinon".

Women Strike for Peace har sänt oss ett exemplar av den internationella kokbok de just gett ut och tillägnat Dagmar Wilson, "den stora kocken". Vi ämnar då och då översätta av deras recept.

Kall broccoli sallad

Ett paket djupfryst broccoli eller 1/2 kg färsk dito
En burk tomater (helst äggformade och utan sin sås)
Salladsås av 1 msk vinäger, 3 msk olja, salt, peppar ev. "aromat"
Koka broccolin, kyl den, lägg den i krans på ett runt fat, med stjälkarna mot centrum. Fyll i mitten med tomaterna. 10 min. före servering håll över salladsåsen. Elegant, vackert, delikat.

Kumminragu

1/2 kg nötkött, skuret i tärningar
2 stora hackade lökar
en bit (cube) margarin
200 gram champinjoner
2 dl rött vin
salt, peppar, kummin

Kummin ger en extra smak åt denna ragu. Man finner vanligen kummin i spanska, mexikanska eller indiska rätter, en smula av det i en stuvning kommer som en behaglig överraskning.

Bryn köttet med litet av margarin i en stekgryta. Sätt till hälften av vinet och låt det koka sakta tills köttet är mörkt, tillsätt vatten efter behov. Stek löken med margarin, salt, peppar och kummin i en kast-rull och svampen med återstoden av margarin i en annan panna.

En kvart före måltidens början slå samman de tre sorterna, tillsätt resten av vinet och fortsätt att koka sakta. Avsmaka.

socialstyrelsens vandringstställning om barnstugor

I sista numret 1966 av "Vi kvinnor" skrev vi om denna utställning som skall vandra över landet — i 18 residensstäder till att börja med.

Utställningen invigdes av statsrådet Ulla Lindström den 8 december 1966 och öppnas på nytt i Linköping den 20 januari 1967. Där visas den en vecka för att sedan dra vidare. Ni som bor i närheten passa på och se den!

Vi saxar ur utställningsprogrammet:

Enligt den barnpsykologiska forskningen är den tidiga barndomen ur utvecklingssynpunkt den viktigaste perioden i en människas liv.

Samhället i sin helhet måste dra konsekvenserna av denna insikt.

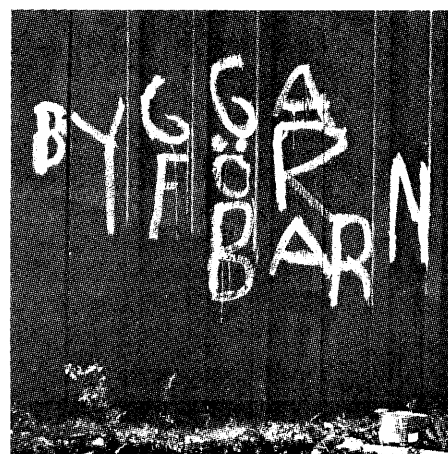
I barnstugan söker man omsätta de kunskaper om barn som vunnits genom forskning och erfarenhet.

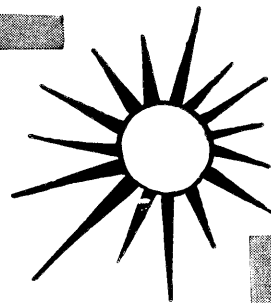
Barnstugan vill vara ett stöd för föräldrarna och ett komplement till hemmet.

Barnstugan söker att så långt som möjligt tillgodose varje barn efter dess individuella behov.

Barnstugan vill stimulera barnens utveckling genom meningsfulla aktiviteter i en för barnen avpassad miljö.

Barnstugan vill bidra till att barnet med bibehållande av sin individualitet gradvis inordnas i en gruppgemenskap. Härigenom förbereds barnen för de krav som kommer att ställas på dem som vuxna.

Har ni en man som älskar öl?

Gumaelius Annonsbyrå har genomfört sin årliga träff med s.k. toppmän inom industri, handel och politik. Huruvida några toppkvinnor från nämnda skikt hade inbjudits och deltog framgick inte av tidningsreferaten.

En kvinna fanns emellertid på plats och höll tal om reklamen och kvinnorna. Det var journalisten Marianne Höök, som konstaterade att reklamen med hjärntvättens ihärdighet håller kvinnan kvar i den konservativa könsrollen: Hon ska gifta sig, få barn och vara en god hustru.

Vi skulle nog gärna vilja vidga det till att gälla även mannen, som med reklamens hjälp också hålls kvar i sin roll som den alltid framgångsrike, aktive försörjaren. I den mån reklamen framvisar honom i någon annan roll utformas det till en lustighet. Håller han i en sopborste, så inte är det för att sopa. Nej, han älskar att spela golf med borsten ifråga. Står han framför diskbänken, så inte är det för att ta itu med ett jobb som är hans. Nej, han har "åkt dit" på en hel månads disk! Han har nämligen slagit vad med sin fru att hon inte skulle gå iland med att måla om köket. Det är en färgfirma som annonserar och spelar ut de båda könsrollerna mot varandra. Färgen är så till den milda grad lätthanterlig att till och med en hemmafru kan handskas med den med gott resultat.

Före julen översvämmades tidningarna av annonser med tips om lämpliga julklappar "till henne". Ofta utmärkta, tidsbesparande hushållsredskap. Hur välgörande skulle det inte varit om åtminstone en reklamakare kommit på idén att en el-visp kunde vara en alldeles utmärkt present "till honom".

Vi har tidigare tagit upp frågan om reklamens roll i vår tidning och lät oss då undslippa en stilla förhoppning om att unga reklammän/kvinnor skulle inse vilken möjlighet de hade att bidra till nedbrytandet av gamla konservativa betraktelsesätt ifråga om mäns och kvinnors roller. Våra förhoppningar har på inget sätt infriats. Tvärtom verkar det som om reklamen blir alltmer amerikansk i sitt sätt att framställa kvinnorna som underordnad (läs nedvärderad) markpersonal åt manliga raketkarriärer.

Som en illustration till att tillståndet bara förvärras inom det här området vill vi peka på den helsidesannons som under hösten flitigt förekommit i såväl dags- som kvällspress. Den visar en kvinna körande en butiksvagn fullastad med ölflaskor. "Har ni en man som älskar öl?" undras det. Har man det så får man veta att det nu finns ett internationellt öl, ganska nytt i Sverige. Det är finskt, det heter KOFF och det är gott! Och man uppmanas köpa hem några flaskor.

"Han blir glad och belåten — sitter där och mår."

Eftersom annonsören vet hur karlar är utgår han ifrån att karln inte kommer ihåg att tacka ens. Men "omtänksamma kvinnor ska ha sin belöning!" Släpar hon hem 16 flaskor KOFF och skickar in de röda kapsylerna plus 3:75 i frimärken, så får hon en torgväska i grovt, snyggt tyg och därtill utformad "just för henne" — förmodligen för att bära hem nytt öl i.

Minst två fördomar ger den här annonsen uttryck för:

För det första är det tydligen bara karlar som kan tycka om öl. För all del, smaken är olika. Är det nu så att det bara är mannen som älskar öl, så kan han väl bära hem sitt öl själv i all synnerhet som det oftast är han som disponerar familjens bil.

För det andra utgår man ifrån att kvinnan ska vara mannens ständiga passupp. Hon ska bära hem ölet. Han ska bara sitta där och må.

Skulle man inte kunna tänka sig en liten folkstorm mot sådana utslag av enfaldig reklam. Ett klipp i tidningen, ett par rader på ett papper som gör klart att man inte tolererar framställningen av kvinnan som evig passuppa eller mannen som belåten pascha, skulle kanske få annonsörer och reklamfolk på andra tankar.

BJa.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER ÅT VIETNAMS FOLK

Den 10 december 1948 antog Förenta Nationernas generalförsamling en deklaration om de mänskliga rättigheterna som i 30 artiklar slog fast vilka rättigheter som borde tillkomma varje människa. Bland dessa nämns rätten till liv, frihet och personlig säkerhet som grundläggande.

På inbjudan av Svenska fredskommittén gästades Sverige under tiden 5—11 december av en representant för den nationella befrielsefronten i Sydvietnam, ambassadör Nguyen van Dong. Han framträdde under dessa dagar i Västerås, Sundsvall, Borås, Växjö och Stockholm.

Den 10 december ordnades i Stockholm ett fakeltåg i snölopp och blåst med tusen deltagare, mest ungdom.

Det var inte lätt att bära de väldiga banderoller där det stod:

De mänskliga rättigheterna åt Vietnams folk
USA — lämna Vietnam

Stöd den nationella befrielsefronten i Sydvietnam.

Vid mötet hölls korta tal av ambassadör van Dong och av Sara Lidman.

Följande uttalande antogs enhälligt

Det krig som USA sedan flera år för i Vietnam upprör oss alla djupt. Redan USA:s närvaro i Vietnam är ett brott, en kränkning av Genèveavtalet. Den terror med vars hjälp USA söker kuva Vietnams folk saknar förmodligen motstycke i historien. Användningen av napalm, fosfor, kemiska och biologiska stridsmedel förutom de spräng- och splitterbomber, som dagligen öses över landets båda zoner, vållar vietnamesiska folket omätliga lidanden.

Vi fördömer USA:s närvaro och krigshandlingar i Vietnam. Vi kräver, att USA omedelbart upphör med sina bombningar och drar tillbaka sina egna och satellitstaternas trupper från Vietnam.

Den nationella befrielsefronten i Sydvietnam erhåller vårt helhjärtade stöd.

Vi, deltagare i dagens demonstration för mänskliga rättigheter åt Vietnams folk vädjar till organisationer och enskilda i vårt land att på allt sätt stödja dessa våra krav.

Stockholm den 10 december 1966

Arbetsgruppen för FNL
Fredsföreningen Kosmos
Kampanjen mot Atomvapen
Stockholmsdistriktet av Demokratisk Ungdom
Stockholms Socialdemokratiska Studentklubb
Stockholms Socialdemokratiska Ungdomsdistrikt

Svenska Clartéförbundet — Stockholmsavdelningen
Svenska Fredskommittén
Svenska Kvinnors Vänsterförbund — Stockholmsdistriktet
Svenska Vietnamkommittén
Världsmedborgarna